

ПЕРСПЕКТИВИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО НАПРЯМКУ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Конкурентні переваги українського аграрного сектору економіки, в основному, визначаються природними і історично сформованими умовами, з яких можна виділити: вигідне геоекономічне розташування країни, і, зокрема, Херсонської області; численні трудові ресурси з достатньою професійною підготовкою в аграрному виробництві; наявність унікальних розробок в рослинництві та тваринництві; різноманітні та значні запаси природних ресурсів; потужний родючий земельний ресурс.

Для реалізації національних конкурентних переваг сільського господарства на практиці необхідно звернути увагу на неконкурентоспроможні технології, які не відповідають сучасним стандартам; надзвичайно висока ресурсомісткість та витратність виробництва; величезна зношеність основних фондів поряд із дуже обмеженими можливостями внутрішнього нагромадження капіталу; при цьому практично відсутня інформаційна інфраструктура підтримки конкурентоспроможності українського сільськогосподарського експорту та раціоналізація структури імпорту.

Для успіху у конкурентному середовищі вирішальними є цілі і структура майбутніх агровиробництв. У гармонізації цілей господарських організацій завжди присутні чотири цілі: для забезпечення інноваційного розвитку - науково-технічна; для задоволення потреб суспільства у продукції певного виду - виробнича; для максимізації внеску у дохід держави - економічна; для задоволення соціальних потреб робітників - соціальна. Формуванню всіх чотирьох цілей, що забезпечують конкурентоспроможність виробництва і галузі, повинна приділятися увага і на стадії планування виробництва продукції і на стадії реалізації планів (рис. 1).

Кількісні та якісні зміни господарюючих суб'єктів відповідно поставленим цілям об'єктивно вимагають змін організаційних структур виробництв. У ході реформування аграрних виробництв насамперед повинна бути забезпечена повна відповідність організаційної структури аграрного виробництва цілям виробництва на перспективу. В сучасних умовах розвитку зовнішньоекономічних відносин найбільш організація спільних підприємств може бути найбільш прийнятною та доцільною формою організації зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств [3].

Сільськогосподарські виробництва у зовнішньому ринковому просторі повинні спиратися насамперед на свою політику, систему цінностей, чітко вироблену стратегію з орієнтацією на маркетинг, інтереси власників. Дієздатні виробництва повинні самі знаходити вихід зі складних ситуацій. Оцінюючи послідовність і пріоритетність своїх зусиль з підвищення конкурентоспроможності, сільськогосподарські виробники мають аналізувати ретроспективу та формувати перспективу. На першому етапі аграрним виробництвам бажано приділити увагу виробництву сільськогосподарської товарної продукції, оновлення або придбання сільськогосподарських машин, допоміжних пристроїв обробки сировини, якщо ми говоримо про нарощування переробки на місцях, впровадження сучасних технологій.

На другому етапі, при оновленні видів продукції рослинництва і тваринництва слід звернути увагу на якість продукції та розширення каналів експорту, що значно підвищить рівень рентабельності аграрного виробництва.

На наступному третьому етапі головну увагу слід приділити збуту продукції необхідного виду і якості. І ось на даному етапі аграрії стикаються з об'єктивною необхідністю вивчення маркетингових процесів, методів вивчення попиту в умовах існуючої кон'юнктури зовнішнього ринку.

Рис. 1 Визначення цілей сільськогосподарських підприємств Херсонської області у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Завершальний етап – це орієнтація на потреби, інтереси, запити закордонного споживача. У зв'язку з тим, що сільськогосподарські виробники безініціативні, з низькою орієнтацією у зовнішньому ринковому просторі головна і є причина незатребуваності вітчизняної сільськогосподарської продукції на закордонних ринках полягає [4].

Загальна модель забезпечення високоякісною аграрною продукцією закордонного споживача представлена на рис. 2.

Важливим напрямком підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на зовнішньому ринку є пошук резервів ресурсозбереження, об'єктивні стратегічні маневри і їх ефективна реалізація. Основними напрямками ресурсозбереження аграрних підприємств є: формування ресурсів (наявність, склад, обсяг потреби конкретного ресурсу, терміни постачань та ін.); використання ресурсів у виробництві (норми витрат, норми обслуговування, рівень кваліфікації кадрів, фінансові нормативи, рівень втрат та ін.); відновлення ресурсів (біотехнології, безвідходне виробництво, інноваційні технології відтворення тварин і земельних угідь та ін.); утилізація і списання ресурсів (дотримання умови мінімізації) [3].

Рис. 2 Модель забезпечення конкурентоспроможності експортної продукції аграрних підприємств [3]

Метою економічного зростання аграрних підприємств Херсонської області є інноваційний шлях розвитку. Основна причина неспроможності більшості аграрних підприємств виробляти високоякісну та конкурентоспроможну продукцію полягає як в застарілих технічних засобах, високих цінах на матеріальні ресурси, диспаритеті цін на промислову та сільськогосподарську продукцію, недосконалій кредитно-фінансовій і податковій системах, так і в тому, що більшість сільськогосподарських підприємств не мають необхідних коштів для впровадження інновацій. Розглянемо можливий алгоритм впровадження інновацій в діяльність аграрних підприємств Херсонської області (рис. 3).

Ефективною формою співробітництва аграрних підприємств регіону із зарубіжними інвесторами є створення на кооперативних засадах спільних підприємств (СП), що ґрунтуються на пайовій власності українських та іноземних партнерів, спільному управлінні та еквівалентному розподілі прибутків і ризиків. Основними критеріями діяльності спільного підприємства є:

- комерційна ефективність – відображає спрямованість співвідношення фінансових витрат і результатів;
- ефективність інвестиційно-інноваційних вкладень – характеризує вигоду від інвестування операційних процесів;
- техніко-технологічна ефективність – передбачає збільшення доходності при скороченні технологічних циклів, зниженні витрат на виробництво продукції, скороченні трудомісткості технології;

- соціальна ефективність – збільшення кількості робочих місць, умови підвищення кваліфікації вітчизняних кадрів;
- зростання експортного потенціалу – передбачає збільшення валютної виручки;
- бюджетна ефективність – враховує вплив спільного підприємства на витрати (доходи) бюджету [5].

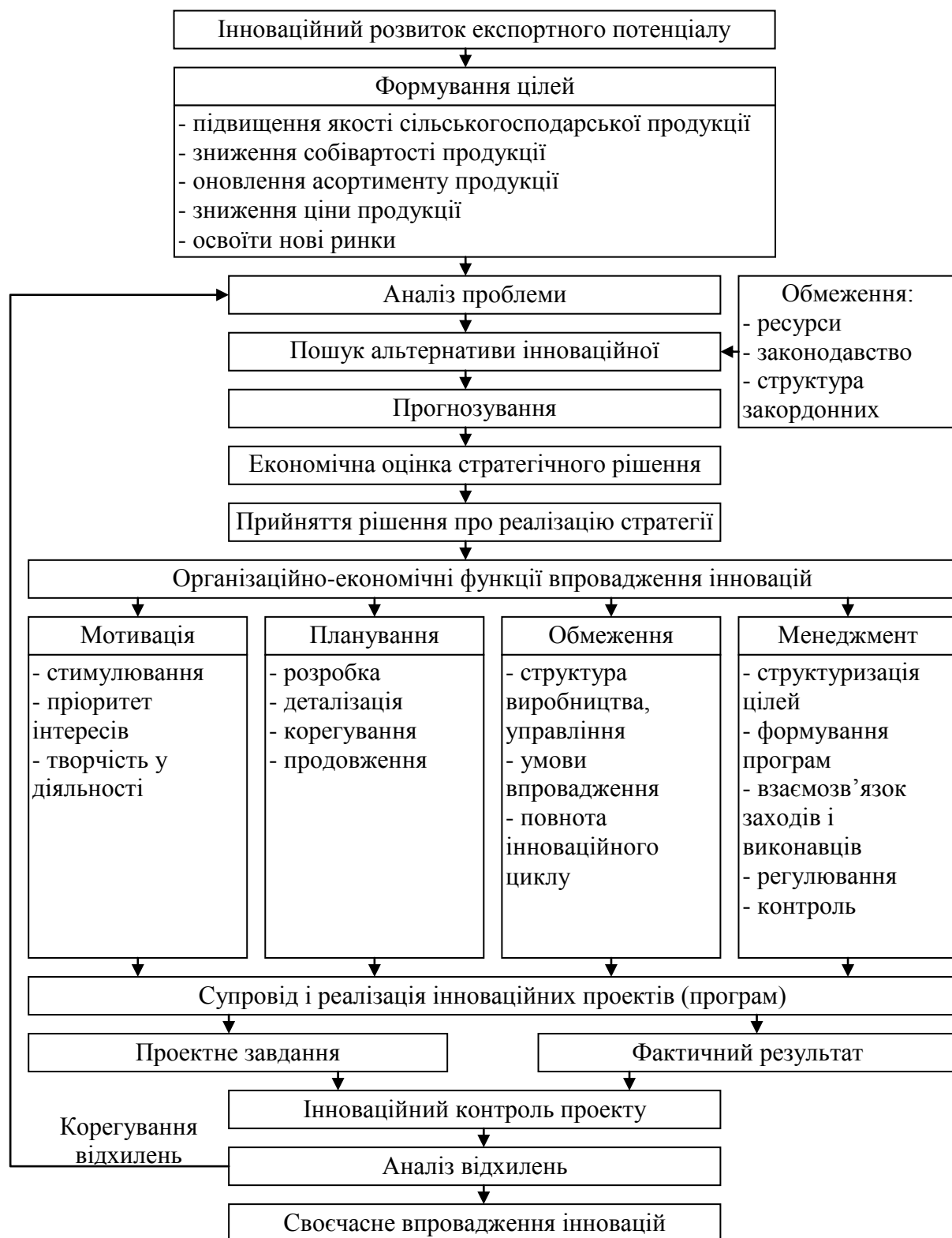

Рис. 3. Алгоритм впровадження інновацій в діяльність аграрних підприємств [2]

У вивченні ЗЕД аграрного сектора виділені такі необхідні відмінні особливості СП:

- наявність угоди про стратегічне співробітництво;
- об'єднання сторонами активів;
- регулярна оцінка об'єднаних активів як капіталовкладень сторін;
- участь сторін у прибутках і збитках у відповідності з вкладеним капіталом;
- здійснення узгоджених завдань на основі взаємовигідних економічних відносин.

Для вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності та перспектив виходу аграрних підприємств на міжнародні ринки проведений SWOT-аналіз сільськогосподарських підприємств Херсонської області щодо можливості виходу на закордонні ринки, здійснено прогноз подальшого розвитку діяльності у напрямку просування своїх торгових марок на зовнішній ринок. Найбільш ефективною стратегією для аграріїв є просування товару за допомогою дистриб'юторів, якою багато підприємств користуються і на даний час. У моделі реалізації виходу аграрних підприємств на зовнішній ринок, а також для подальшого розвитку експорту сільськогосподарських підприємств у напрямку завоювання ринку та впровадженню інновацій у сфері виробництва необхідно враховувати наступні складові:

- мета виходу на новий ринок;
- проведення маркетингових досліджень;
- надання економічної оцінки ефективності заходів (ефективні, неефективні);
- вибір стратегії виходу на зовнішній ринок (утворення спільного підприємства, експорт товарів, пряме інвестування);

І, як кінцевий результат, вихід на зарубіжний ринок та отримання прибутку.

Херсонська область має значний потенціал розвитку аграрного сектору, перетворення його у високоефективний, експортноспроможний сектор економіки, здатний забезпечити продовольчу безпеку. Для реалізації експортного потенціалу аграрних підприємств регіону необхідно: сприяти залученню іноземних інвесторів; сприяти технічному і технологічному переоснащенню потужностей для виробництва експортної продукції; закріпитись на традиційних та освоєння нових ринків збуту; активізувати міжрегіональне співробітництво; впровадити в практику найбільш ефективні форми співпраці із зарубіжними країнами.

Розробка ефективного механізму зовнішньоекономічного регулювання в Україні має базуватися на врахуванні наявності потужного експортного потенціалу галузі сільськогосподарського господарства, але за умови відповідності продукції міжнародним стандартам. Низький рівень конкурентоспроможності аграрних підприємств зумовлений повільністю процесу їх адаптації щодо стандартів і норм виробництва, в першу чергу, Європейського співтовариства.

Анотація. У статті визначено напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності аграрних підприємств, проаналізовано напрями щодо формування організаційних структур зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору, обґрунтовано стратегію розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Херсонської області.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, аграрні підприємства регіону, ефективність, конкурентоспроможність, інновації.

Аннотация. В статье определены направления повышения международной конкурентоспособности аграрных предприятий, проанализированы направления по формированию организационных структур внешнеэкономической деятельности предприятий аграрного сектора, обосновано стратегию развития внешнеэкономической деятельности аграрных предприятий Херсонской области.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, аграрные предприятия региона, эффективность, конкурентоспособность, инновации.

Summary. The article identifies ways to improve the international competitiveness of agricultural enterprises, analyzes directions for the formation of organizational structures of foreign economic activity of enterprises of the agricultural sector, justifies the development strategy of foreign economic activity of agricultural enterprises of the Kherson region.

The Keywords: foreign economic activity, agrarian enterprises of the region, efficiency, competitiveness, innovation.

Список використаних джерел:

1. Крисенко С.Г. Проблеми розвитку експортного потенціалу України / Крисенко С.Г. // Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит та фінансування: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції викладачів, молодих учених та студентів 18-19 листопада 2013 р. – Херсон: Грінь Д.С., 2013. - 363 с.
2. Огієнко А.В. Шляхи мінімізації ризиків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності / А.В. Огієнко // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць ХДАУ. – Вип. 56. – Херсон: Айлант. – 2008. – С. 273-276.
3. Огієнко А.В. Фактори і чинники ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності / А.В. Огієнко // Таврійський науковий вісник // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць ХДАУ. – Вип. 65. – Херсон: Айлант. – 2009. – С. 221-224.
4. Інтернет-портал «Комплексна система інформаційно-консультаційної підтримки та розвитку експорту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/torg_obm/.
5. Стан зовнішньоекономічних відносин в системі агропромислового комплексу України за 2015 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/ru/node/4377>.

УДК 338.2:330.341.1:338.432

Сілецька Н.В., Берегова В.В.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Стратегічне планування є дуже важливим для всіх фірм, що присутні на ринку. Переважна більшість українських підприємств визнають необхідність розроблення стратегії розвитку та прагнуть до розширення масштабів своєї діяльності. Але, на жаль, дуже мало українських фірм на сьогодні має реальний план розвитку, хоча щороку дедалі більше підприємств розуміє потребу аналізу перспектив розвитку і планування своєї діяльності. Тому в даній ситуації, виходячи з позиції розвитку економічних відносин, важливим є обґрунтування ролі стратегічного планування в діяльності аграрних підприємств, зокрема при виході на зовнішні ринки.

Стан вивчення проблеми. Питанням стратегічного планування присвячували свої праці І. Ансофф, Д. Гудштейн, Ф. Котлер, Ж. Ламбен, Г. Мінцеберг, К. Омае, А. Стрікланд, А. Томпсон, Д. Хан, А. Чандлер, Г. Штайнер, Й. Шумпетер та інші. Серед вітчизняних дослідників концепції стратегічного планування розглядають Л. Артеменко, О. Берданова, П. Березівський, В. Богданович, Л. Євчук, О. Ковтун, Л. Козак, Б. Колісник, І. Кушнір, М. Лесечко, Р. Рудніцька, А. Семенченко, І. Смолін, А. Циганюк, З. Шершеньова та інші. Щодо застосування стратегічного планування в аграрному секторі, то цю проблему досліджували такі вчені як О. Бородіна, П. Березівський, М. Брусенко, В. Галанець, О. Дмитренко, Л. Козак, Б. Колісник, І. Кушнір, О. Могильний, О. Попова, М. Хвесик та ін.